

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Ella Kouvonon, Juulia Malinen ja Emilia Mäkinen

Onko valintakokeilla väliä?

Kyselytutkimus valintakokeiden vaikutuksista optometrian tutkinto-ohjelmaan haettaessa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Optometrismi

Optometrian tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

30.10.2020

Tekijät Otsikko	Ella Kouvonen, Juulia Malinen ja Emilia Mäkinen Onko valintakokeilla väliä? – Kyselytutkimus valintakokeiden vaikutuksista optometrian tutkinto-ohjelmaan haettaessa
Sivumäärä Aika	38 sivua + 1 liite 30.10.2020
Tutkinto	Optometrismi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Optometrian tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Optometria
Ohjaajat	Lehtori Saija Flinkkilä Lehtori Johanna Valtanen Yliopettaja Kaarina Pirilä
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella Metropolia Ammattikorkeakoulun optometrian tutkinto-ohjelman kahta erilaista ja eri aikaan käytössä ollutta valintakoemenetelmää. Tämän pohjalta tarkastellaan hakuprosessin muutoksesta johtuvia mahdollisia eroavaisuuksia hakijaprofiilien välillä. Tavoitteena on tuottaa tietoa valintakoemuutoksen mahdollisesta vaikutuksesta optometrian opintoihin hakeutumiseen. Opinnäytetyön tuloksista hyötyvät opiskelijat, optometrian lehtorit, valintakokeiden suunnittelijat sekä mahdollisesti optikkoliikkeiden yrittäjät.</p> <p>Teoriaosuudessa käydään lyhyesti läpi Metropolia Ammattikorkeakoulua ja optometrian tutkinto-ohjelmaa. Työssä tarkastellaan enemmän ammattikorkeakoulujen uutta ja vanhaa hakuprosessia sekä tekijöitä, jotka vaikuttavat koulutusvalintaan.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin määrällisen ja laadullisen tutkimuksen yhdistelmänä. Työssä haastateltiin kahta optometrian tutkinto-ohjelman lehtoria. Haastattelusta saatua tietoa käytettiin teoriapohjan luomiseen. Opiskelijoilta haluttu tieto kerättiin sähköisen kyselylomakkeen avulla elokuussa 2020. Kyselomake koostui suljetuista ja avoimista kysymyksistä sekä suljetuista väittämistä. Vastauksia saatiin yhteensä 70. Kyselytutkimukseen vastanneet jaettiin kahteen ryhmään sen perusteella, kumman valintakoeoprosessin kautta he ovat tulleet valituiksi optometrian opintoihin.</p> <p>Tulosten perusteella tyypillinen hakija optometrian opintoihin on alle 25-vuotias nainen, jolla on pohjalla ylioppilastutkinto. Optometria on ollut ensimmäinen hakuvaihtoehto ja opiskelupaikkaa on haettu enintään kaksi kertaa.</p> <p>Tutkimustulokset osoittavat, että kaikki opiskelijat olivat motivoituneita hakemaan optometrian tutkinto-ohjelmaan. Eri valintakoemenetelmillä päässeiden opiskelijoiden minäkuvienvälillä ei ilmennyt juurikaan eroja. Molemmat ryhmät arvioivat omaavansa optisella alalla tarvittavat taidot. Erot ryhmien välillä ilmenivät käsiteltäessä heidän hakuhistoriaansa. Lisäksi tutkimustulokset osoittivat, että valintakoeoprosessi on osittain muuttunut hakijaystävällisemmäksi.</p>	
Avainsanat	Optometria, valintakoe, koulutusvalinta

Authors Title	Ella Kouvonen, Juulia Malinen and Emilia Mäkinen Does Entrance Examinations Matter? – Survey on the Effects of Entrance Examinations When Applying to the Degree Programme of Optometry
Number of Pages Date	38 Pages + 1 Appendix 30 October 2020
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Optometry
Specialisation option	Optometry
Instructors	Saija Flinkkilä, Senior Lecturer Johanna Valtanen, Senior Lecturer Kaarina Pirilä, Principal Lecturer
<p>The purpose of this thesis was to examine two different entrance examination methods in the Degree Programme of Optometry at Metropolia University of Applied Sciences. Possible differences between applicants due to a change in application process will also be considered. The aim was to provide information on possible impacts of the entrance examination on applying for optometry studies. The results of this thesis can benefit, for example, lecturers of optometry and designers of entrance tests.</p> <p>The theoretical part briefly reviews Metropolia University of Applied Sciences and the Degree Programme in Optometry. The new and old application processes and factors that affects educational paths are examined more closely.</p> <p>The thesis was conducted as a combination of quantitative and qualitative research. Two lecturers of the Degree Programme in Optometry were interviewed. The interviews form a part of the theoretical part. An electronic inquiry was used to collect data from selected students of optometry in August 2020. The inquiry consisted of closed-ended and open-ended questions, as well as closed-ended statements. There were 70 responses in total. Respondents were divided into two groups based on which application process they were selected to the Degree Programme in Optometry.</p> <p>Based on the results, a typical applicant for optometry studies is a 25-year-old woman who has gone through matriculation examination. Her first educational choice has been the Degree Programme in Optometry. She has applied to study optometry once or twice.</p> <p>Based on the results, all students were motivated to apply for optometry studies. There were only few differences between the self-images of students who were selected through different application processes. All students estimated that they have the necessary skills needed in the optical field. In addition, results showed that the entrance examination process has partly become more applicant friendly.</p>	
Keywords	Optometry, Entrance Examination, Educational Path

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Metropolia ja optometrian tutkinto-ohjelma	3
2.1	Metropolia Ammattikorkeakoulu	3
2.2	Optometrian tutkinto-ohjelma	3
3	Valintakoeprosessi	5
3.1	Vanha valintakoeprosessi	6
3.2	Uusi valintakoeprosessi	7
3.3	Kevään 2020 haku	8
4	Koulutusvalintaan vaikuttavat tekijät	9
5	Opinnäytetyön toteuttaminen	11
5.1	Tutkimusongelmat	11
5.2	Tutkimusmenetelmät ja aineiston hankinta	13
6	Tutkimustulokset	15
6.1	Taustamuuttajat	15
6.2	Minäkuva ja motivaatio hakeutua optometrian tutkinto-ohjelmaan	16
6.3	Hakupäätökseen vaikuttavat tekijät	18
6.4	Valintakokeet	20
6.4.1	Valintakokeita koskevat väittämät	20
6.4.2	Valintakokeita koskevat avoimet kysymykset	22
7	Johtopäätökset	24
8	Pohdinta	27
8.1	Opinnäytetyön toteutuksen arviointi	29
8.2	Tietosuoja opinnäytetyössä	31
8.3	Tutkimusetiikka opinnäytetyössä	31
8.4	Opinnäytetyön luotettavuus	32
8.5	Jatkotutkimusehdotukset	33
	Lähteet	35
	Liitteet	
	Liite 1. Sähköinen kyselylomake	

1 Johdanto

Koulutusvalinta on lähes kaikilla nuorilla edessä oleva päätös. Frank Parsonsin mukaan ammatinvalintaa tekevän on tunnettava itsensä, tiedettävä ammatista ja osattava yhdistää itseään ja ammattia koskeva tietous (Brown & Brooks 1996: 1). Koulutusvalintaan vaikuttavia tekijöitä on useita. Merkittäviä tekijöitä ovat muun muassa minäkuva ja motiivit (Oksanen 2014: 18). Muita vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi sukupuoli, mielenkiinto alaa kohtaan sekä koulutuksen status (Ahola & Nieminen 2003: 25, 44).

Ammattikorkeakouluun haettaessa on käytävä läpi valintakoeprosessi. Ammattikorkeakouluissa käytössä olevat valintatavat ovat valintakokeet sekä todistusvalinta. (Ammattikorkeakoulujen valintaperustesuositus 2019: 8, 10). Vuodesta 2020 alkaen yhä suurempi määrä hakijoita valitaan pelkästään ylioppilastutkinnon tai ammatillisen tutkinnon todistuksen perusteella (Korkeakoulujen opiskelijavalinnat uudistetaan 2017; Opiskelijavalintauudistus n.d.). AMK-valintakoe tehdään omavalintaisessa oppilaitoksessa omalla tietokoneella (AMK-valintakoe n.d.).

Opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella Metropolia Ammattikorkeakoulun optometrian tutkinto-ohjelman kahta erilaista ja eri aikaan käytössä ollutta valintakoemenetelmää. Tämän pohjalta tarkastellaan myös valintakoeprosessin muutoksesta johtuvia mahdollisia eroavaisuuksia hakijoiden välillä.

Idea työhön saatiin Heidi Jokisen ja Kia Vilénin syksyllä 2017 julkaistusta opinnäytetyöstä "Mikä ajaa optikoksi?". Heidän tavoitteenaan oli selvittää, minkälainen henkilö hakeutuu optiselle alalle (Jokinen & Vilén 2017). Kyseistä opinnäytetyötä hyödynnettiin osittain tutkimuslomakkeen kysymysten osalta, koska osa heidän luomistaan kysymyksistä oli relevantteja myös tässä työssä.

Kyselytutkimuksen tarkoituksena oli kerätä tietoa opiskelijoiden minäkuvasta sekä motiiveista hakeutua optometrian opintoihin. Kyselyllä haluttiin myös saada tietoa siitä, millaisena prosessina valintakokeet koettiin, oliko valintakokeilla vaikutusta alalle hakeutumiseen sekä opiskelijoiden mielipiteitä valintakokeista.

Työssä käsitellään lyhyesti Metropolia Ammattikorkeakoulua sekä optometrian tutkinto-ohjelmaa. Tarkemmin käsitellään kahta erilaista valintakoeprosessia sekä koulutusvalintaan vaikuttavia tekijöitä. Työn pääpaino on opiskelijoille teetetyn määrällisen kyselytutkimuksen tulosten esittelyssä ja analysoinnissa. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa valintakoemuutoksen mahdollisesta vaikutuksesta optometrian opintoihin hakeutumiseen ja saada tietoa siitä, millaisena prosessina valintakokeet koettiin. Tarkoituksena on selvittää vaikuttaako esimerkiksi alakohtaisten valintakokeiden poisjättäminen siihen, millaisia henkilöitä optometrian opintoihin hakeutuu tai onko opintoihin hakeutuminen enemmän sattumanvaraista.

Työ on suunnattu optometrian opiskelijoille sekä lehtoreille. Lisäksi tuloksista hyötyy valintakokeiden suunnittelijat sekä mahdollisesti tulevaisuutta ajatellen optikkoliikkeiden yrittäjät. Valintakokeiden tekijät voivat käyttää työstä saatua tietoa sekä valintakokeista saatua palautetta valintakokeiden kehittämisessä.

2 Metropolia ja optometrian tutkinto-ohjelma

Vuonna 2019 Metropolia Ammattikorkeakoulu oli hakijamäärältään Suomen suurin korkeakoulu (Metropolia numeroina 2020). Metropolia Ammattikorkeakoulu tarjoaa 15 eri sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoa suomeksi ja kaksi englanniksi (Metropolian koulutustarjonta 2020).

2.1 Metropolia Ammattikorkeakoulu

Metropolia Ammattikorkeakoulun tarina alkoi, kun EVTEK ja Stadia yhdistyivät vuonna 2007. Metropolian toiminta puolestaan alkoi vuonna 2008. (Metropolia Ammattikorkeakoulun tarina 2020.) Vuonna 2020 Metropolia Ammattikorkeakoulussa opiskeli 16 200 opiskelijaa. Metropolia Ammattikorkeakoulu kouluttaa kulttuurin, tekniikan, liiketalouden sekä sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoita. Tutkinto-ohjelmia on tarjolla yhteensä 71, joista 14 on englanninkielisiä. (Metropolia numeroina 2020.)

Vuoteen 2021 mennessä Metropolia Ammattikorkeakoulun 20 erillistä kampusta on keskitetty asteittain neljälle isommalle kampukselle. Nämä kampukset ovat Arabianrannan, Karamalmin ja Myyrmäen kampus sekä uusi Myllypuron kampus. (Metropolian kampukset 2020.)

Metropolia Ammattikorkeakoulun toimintaa ohjaaviin arvoihin kuuluvat asiantuntijuus, korkea laatu, yhteisöllisyys ja avoimuus. Vuoteen 2020 asti yltävällä strategiallaan Metropolia tavoittelee suurta uudistusta, kasvua ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Innovaatiokeskittymät toimivat strategian ytimessä. Näiden innovaatiokeskittymien avulla Metropolia tähtää vaikuttajakorkeakouluksi. (Metropolian strategia 2020.)

Syksyllä 2018 Metropolia Ammattikorkeakouluun haki opiskelemaan 8940 henkilöä keväällä 2019 alkaviin opintoihin. Vuonna 2019 keväällä järjestetyissä valintakokeissa hakijoita oli yhteensä 22 437 ja syksyllä 8381. Keväällä 2020 hakijoita oli 23 788. (Korkeakoulujen hakeneet ja paikan vastaanottaneet n.d.)

2.2 Optometrian tutkinto-ohjelma

Optometrian tutkinto-ohjelmasta valmistutaan Valviran laillistamaksi terveydenhuollon ammattilaiseksi. Ammattihenkilön nimike on optometrismi (AMK). Tutkinto-ohjelman

laajuus on 210 opintopistettä, joka vastaa 3,5 vuotta opiskelua. Optometrian opetuspaikkana toimii Myllypuron kampus. Tutkinto-ohjelmaan voi hakea kaksi kertaa vuodessa ja aloituspaikkoja molemmilla kerroilla on 24. (Optometria n.d.)

Optometrismi toimii näkemisen asiantuntijana. Hän tekee esimerkiksi näöntutkimuksia, määrää silmälaseja sekä sovittaa silmä- ja piilolaseja. Optometristin työ edellyttää muun muassa hyviä vuorovaikutustaitoja, tarkkuutta ja matemaattista ajattelua sekä kykyä itsenäiseen ja vastuulliseen työskentelyyn. (Optometria n.d.)

Optometrian tutkinto-ohjelma koostuu teoriasta, käytännön harjoitteista, erilaisista projekteista ja työelämäharjoittelusta (Optometria n.d.). Opintosuunnitelma koostuu puolen vuoden opintokokonaisuuksista, jotka kukin sisältävät 30 opintopistettä. Opintojen alussa keskitytään myymälässä tarvittaviin tietoihin ja taitoihin. Seuraavat opintokokonaisuudet sisältävät esimerkiksi silmän toiminnan tutkimista, silmälasimäärityksen tekemistä ja piilolasien sovittamista. Opintoihin sisältyy työelämäharjoittelua 30 opintopisteen verran. (Optometrian opetussuunnitelma 2019.)

Uuteen opintosuunnitelmaan on lisätty klinisiä opintoja, jonka mallina on toiminut ECOO:n (European Council of Optometry and Optics) Europa Diploma. Kehitystyön tarkoituksena on ollut muokata opetussuunnitelmaa yleiseurooppalaisen toimenkuvan mukaiseksi. Optometristin työssä silmälasien myynnin ja valmistamisen uskotaan vähenevän ja työn keskittyvän enemmän näöntutkimustoimenpiteisiin. (Optometrian opetussuunnitelma 2019.)

3 Valintakoeprosessi

Ollakseen hakukelpoinen ammattikorkeakouluun, hakijan on tullut suorittaa ylioppilastutkinto, ammatillinen perustutkinto tai ulkomainen koulutus, joka antaa kelpoisuuden korkeakouluopintoihin asianomaisessa maassa (Ammattikorkeakoululaki 932/2014 § 25). Poikkeavasti ammattikorkeakouluun voidaan myös valita henkilö, jolla ammattikorkeakoulu on todennut olevan riittävät tiedot ja taidot opintoja varten (Ammattikorkeakoululaki 1368/2018 § 25).

Opiskelijoiden valinta ammattikorkeakoulututkintoon järjestetään korkeakoulujen yhteishaussa, jossa käytetään valtakunnallista opiskelijavalintarekisteriä (Ammattikorkeakoululaki 1368/2018 § 28a). Ammattikorkeakoulun tulee varata osa opiskelupaikoista niille, joilla ei ole suoritettuna Suomen koulutusjärjestelmän mukaista aiempaa korkeakoulututkintoa tai he eivät ole vastaanottaneet syksyn 2014 jälkeen opiskelupaikkaa, joka johtaa korkeakoulututkintoon (Ammattikorkeakoululaki 257/2015 § 28b; Ensikertalaiskiintiö n.d.).

Opiskelijavalintojen kehittäminen kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön sekä korkeakoulujen yhteiseen Nopeutetaan siirtymistä työelämään -kärkihankkeeseen (Korkeakoulujen opiskelijavalinnat uudistetaan 2017). Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämishanke toteutettiin vuosina 2017–2019. Hankkeelle myönnettiin opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta 2.1 miljoonaa euroa rahoitusta. Hanketta koordinoi Metropolia Ammattikorkeakoulu. (Hanke 2020.) Valintakoemuutosten tavoitteena on vähentää väli vuosien määrää ja aikaistaa opintojen aloitusta sekä tehdä opiskelijavalinnasta hakijaystävällisempi ja yksinkertaisempi. Uuden valintakokeen myötä halutaan poistaa pitkä valmentautuminen pääsykokeisiin. Vuodesta 2020 alkaen yhä suurempi määrä hakijoita valitaan opintoihin pelkästään ylioppilastutkinnon tai ammatillisen tutkinnon todistuksen perusteella. (Korkeakoulujen opiskelijavalinnat uudistetaan 2017; Opiskelijavalintauudistus n.d.)

Taulukko 1. Optometrian tutkinto-ohjelman hakijamäärät opintojen aloitusajankohdan mukaan vuosina 2019 ja 2020 (Korkeakoulujen hakeneet ja paikan vastaanottaneet n.d. mukailten).

OPINTOJEN ALOITUSAJANKOHTA	KAIKKI HAKIJAT	ENSISIIJAISET HAKIJAT	ENSISIIJAISTEN HAKIJOIDEN PROSENTTUAALINEN MÄÄRÄ
KEVÄT 2019	352	163	46,3 %
SYKSY 2019	420	155	36,9 %
KEVÄT 2020	376	179	47,6 %
SYKSY 2020	491	152	30,9 %

3.1 Vanha valintakoeprosessi

Sosiaali-, terveys-, liikunta- ja kauneudenhoitoaloille haettiin syksyyn 2019 asti Soteli-esivalintakokeella, jonka perusteella kutsuttiin alakohtaisiin valintakokeisiin. Esivalintakoe toteutettiin sähköisenä, ja sen pystyi tehdä missä tahansa, missä oli tietokone ja internetyhteys. Koe pidettiin yhtenä päivänä ja sen tekemiseen oli varattu 1,5 tuntia aikaa. Koe aloitettiin porrastetusti puolen tunnin aikana. Esivalintakokeesta ei saanut pisteitä alakohtaiseen valintakokeeseen. Esivalintakoe pohjautui osittain noin 50 sivuiseen ennakkomateriaaliin, joka toimitettiin hakijoille noin kuukausi ennen koetta. Esivalintakokeessa oli neljä osiota, jotka olivat: ennakkomateriaaliin pohjautuva, suomen kielen, matematiikan ja englannin kielen osio. (Sosiaali-, terveys-, liikunta- ja kauneusalan esivalintakoe 2019.)

Soteli-esivalintakokeen perusteella optometrian alakohtaiseen valintakokeeseen kutsuttiin nelinkertainen määrä aloituspaikkoihin nähden eli 96 hakijaa. Maksimissaan neljä hakijaa, eli noin 20 % hakijoista pääsi todistusvalinnalla kouluun. (Valtanen 2020.) Todistusvalinnalla päässeiden ei tarvinnut osallistua esivalintakokeeseen tai alakohtaisiin valintakokeisiin (Flinkkilä 2020). Optometrian valintakoetta pystyttiin hyödyntämään samaan valintakoeryhmään kuuluvien hakijoiden opiskelijavalinnassa.

Optometria kuului valintakoeryhmään kaksi. Tähän valintakoeryhmään kuului optometristien lisäksi bioanalytikot, hammasteknikot, röntgenhoitajat ja suuhygienistit. (Ammattikorkeakoulujen valintaperustesuositus 2017: 25.)

Optometrian alakohtainen valintakoe muodostui matematiikan, englannin ja suomen kielen kirjallisista osioista sekä ryhmäkeskustelutilanteesta. Ryhmätilanne perustui osittain suomen kielen aineistoon. Maksimipistemäärä oli 70 pistettä, joista sosiaali- ja terveysaloille täytyi saada vähintään 30 pistettä tullakseen valituksi. 30 pisteen raja tulee ammattikorkeakoulujen yleisestä valintakokeiden järjestämisohjeesta, jonka mukaan hakija ei voi tulla valituksi mitään väylää pitkin saadessaan alle 30 pistettä valintakokeesta. Matematiikan, englannin ja suomen kielen osioista enimmäispistemäärä kustakin oli 10 pistettä. Ryhmäkeskustelutilanteen enimmäispistemäärä oli 40 pistettä. Ryhmätilanteen pisteytyksessä on käytetty sote-aloille yhteistä pisteytyspohjaa. Alakohtaisten valintakoepäivien pisteet välitettiin eteenpäin valintakoejärjestelmälle, jossa lopullinen opiskelijavalinta tehtiin. (Flinkkilä 2020; Valtanen 2020.)

Optometrian alakohtaisten valintakokeiden tavoitteena oli kartoittaa hakijan motivaatiota ja selvittää hakijan ymmärrystä millaiselle alalle hän on hakeutumassa. Alakohtaisilla valintakokeilla pyrittiin ehkäisemään keskeytyksiä, jotka johtuivat siitä, ettei opiskelija tiennyt, millaiselle alalle oli hakeutunut. Suomen kielen osiolla mitattiin kykyä käsitellä tekstiaineistoa ja luoda käsitys siitä, mihin on hakemassa ja millainen optinen ala on toiminta- ja työympäristönä. Englannin kielen osiossa oli yleiskielellinen ja alaan liittyvä aineisto. Matematiikan osio käsitti peruskoulun opetussuunnitelmaan pohjaavia päässäälaskutehtäviä. Kirjallisten osioiden yhteydessä kirjoitettiin motivaatioteksti, joka arvioitiin osana ryhmätilannetta. Motivaatiotekstin ja ryhmätilanteen tarkoituksena oli kartoittaa hakijan motivaatiota sekä ymmärrystä optisesta alasta. Lisäksi motivaatiotekstillä kartoitettiin hakijan taustaa ja ryhmätilanteella hakijan sosiaalisia taitoja sekä soveltuvuutta alalle. Ryhmäkeskustelutilanteessa hakijalta toivottiin etenkin yhteistyötaitoja, muiden huomioon ottamista ja positiivista asennetta. (Flinkkilä 2020; Valtanen 2020.)

3.2 Uusi valintakoeprosessi

Uusi valintakoeprosessi otettiin ensimmäisen kerran käyttöön syksyn 2019 yhteishaussa (AMK-valintakoe n.d.). Uudessa valintakoeprosessissa sähköisen AMK-valintakokeen

lisäksi opintoihin valitaan opiskelijoita myös todistuksen perusteella enemmän kuin ennen. Sosiaali-, terveys- ja kauneudenhoitoalalla ylioppilastodistuksesta pisteutetaan äidinkieli, paras vieras kieli ja matematiikka tai paras reaaliaine. (Ammattikorkeakoulujen valintaperustesuositus 2019: 8–10.) Enimmäispistemäärä on 198 pistettä. Ammattikoulutodistuksesta pisteutetaan kolmen yhteisen tutkinnon osan arvosanat ja tutkinnon painotettu keskiarvo. Ammattikoulututkinnon enimmäispistemäärä ammattikorkeakouluun haettaessa on 150 pistettä. (Todistusvalinta n.d.)

Uusi valintakoe eli AMK-valintakoe tehdään omalla tietokoneella omavalintaisessa oppilaitoksessa, jossa käytetään AMK-valintakoetta. Valintakokeeseen kuuluu kolme kaikille aloille yhteistä osiota, jotka ovat päätöksentekotaidot sekä suomen ja englannin kielen osiot. Päätöksentekotaidoissa arvioidaan hakijan loogista päättelykykyä ja ongelmanratkaisutaitoja. Viestintätaitoihin kuuluvat suomen ja englannin kielen osiot, joissa arvioidaan tekstin lukemista ja tulkintaa, sanaston hallintaa ja kielellistä päättelyä. Näiden osioiden lisäksi optometriaa opiskelemaan haettaessa valintakokeeseen kuuluvat myös matematiikan osio sekä eettisten taitojen osio. Matematiikan osiolla arvioidaan hakijan kykyä ratkaista matemaattisia ja loogista päättelyä sisältäviä tehtäviä. Etiikan osuus kertoo hakijan taidosta tunnistaa eettisiä tilanteita. (AMK-valintakoe n.d.)

3.3 Kevään 2020 haku

Kevään 2020 AMK-valintakoe toteutettiin kaksivaiheisena COVID-19 pandemian vuoksi. Ensimmäinen vaihe järjestettiin digitaalisena etäkokeena. (AMK-valintakoe 2020.) Toiseen vaiheeseen kutsuttiin ensimmäisen vaiheen pisteiden perusteella. Toinen vaihe toteutettiin siinä ammattikorkeakoulussa, joka oli hakijalla korkeimmalla sijalla ja johon hänen pisteensä riittivät. (Kevään 2020 AMK-valintakokeen 2. vaiheen kutsut 2020.)

Kevään 2020 AMK-valintakokeen toisessa osiossa ilmeni ongelmia, kun yli 1000 hakijaa teki puutteellisen pääsykokeen, josta puuttui yksi osio. Marko Borodavkin kommentoi asiaa Ylelle, että ongelma koski hakijoita, jotka olivat hakeneet useammalle koulutuslalle. Ongelma korjattiin siten, että opiskelijavalinnassa hakijan pisteisiin lisättiin ensimmäisessä osiossa saadut pisteet vastaavasta osiosta. (Rautio 2020.)

4 Koulutusvalintaan vaikuttavat tekijät

Nummenmaan (1991) mukaan koulutus- ja ammatinvalintaa koskevia valintoja tehdessä, tehdään päätöksiä, jotka vaikuttavat monella tapaa tulevaisuuteen (ks. Yli-Koski 2004: 5). Koulutusvalinnan muodostumista tulisi tarkastella koko elämän kattavana prosessina, joka muodostuu ympäristön ja yksilön välisessä vuorovaikutuksessa (Yli-Koski 2004: 6). Frank Parsons kehitti vuonna 1909 teorian ammatinvalinnasta, jonka mukaan ammatinvalintaa tekevän on tunnettava itsensä, tiedettävä ammatista ja osattava yhdistää itseään ja ammatteja koskeva tietous (Brown & Brooks 1996: 1). Elämää ohjaavia merkittäviä tekijöitä esimerkiksi koulutusvalinnassa ovat minäkuva, motiivit, intressit ja mieltymykset (Oksanen 2014: 18). Muita tekijöitä ovat muun muassa sukupuoli, mielenkiinto alaa kohtaan sekä koulutuksen status (Ahola & Nieminen 2003: 25, 44).

Mielenkiinto on yleisin peruste tietylle koulutusvalinnalle haettaessa. Se sisältää joko yleisen halun opiskella tai mielenkiinnon kyseistä alaa kohtaan. Muita vaikuttavia tekijöitä ovat opiskeluun liittyvät ulkoiset tekijät, kuten helppous, koulun hyvä sijainti tai maine. (Ahola & Nieminen 2003: 44–45.) Esimerkiksi sisarukset välittävät tietoa eri jatkokoulutusmahdollisuuksista sekä mielikuvia eri oppilaitoksista (Yli-Koski 2004: 13).

Osalla hakijoista perusteena on statussytyt, kuten kunnianhimo ja korkeatasoinen koulutus (Ahola & Nieminen 2003: 44–45). Näihin vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi vanhempien koulutustaso sekä ammatti, sosioekonominen asema ja palkkataso (Yli-Koski 2004: 6).

Sukupuoli on yksi koulutusvalintaan vaikuttava merkittävä tekijä. Naiset ja miehet eroavat toisistaan esimerkiksi koulumenestyksen perusteella. (Yli-Koski 2004: 6, 28.) Ahola ja Nieminen (2003: 26) kertovat tutkimuksessaan selvinneen, että naiset ja miehet hakevat eri koulutusaloille eri koulutusväyliä pitkin. Muita syitä sukupuolieroihin ovat muun muassa se, että tietyt ammatit liitetään vahvasti tiettyyn sukupuoleen (Oksanen 2014: 21). Vuonna 2018 ammattikorkeakoulutuksessa terveys- ja hyvinvointialoilla naisia opiskeli jopa 83 % (Tilastokeskus 2019). Aiemmin optikoiden ammattikunta koostui pääosin miehistä, mutta vuosien varrella ala on naisvaltaistunut. Vuonna 2017 optikoista 80 % oli naisia. Sukupuolijakauman muutokseen yksi syy on luultavasti työnkuvan muuttuminen kliinisemmäksi. (Kangasvieri 2020.)

Korkeakouluopintoihin hakeutumisen syyt voidaan jaotella viiteen kategoriaan, jotka ovat statussuuntautuneisuus, tehtäväsuuntautuneisuus, opiskelusuuntautuneisuus, sosiaalinen sidonnaisuus sekä koulutusjärjestelmä ja sen tarjonta. Näistä kategorioista kaksi voidaan vahvemmin liittää ammattikorkeakouluun hakeutuviin henkilöihin. (Lerkkanen 1999: 20–21.) Osa opiskelijoista on ammattialasuuntautuneita, eli tehtäväsuuntautuneita, ja heidän pohjakoulutuksenaan on usein ammatillinen tutkinto. Opiskelusuuntautuneilla opiskelijoilla taas on usein pohjalla ylioppilastutkinto. He saattavat hakea opiskelupaikkaa vain opiskelupaikan vuoksi ja hakea uudestaan toiselle alalle seuraavana vuonna. (Lerkkanen 2002: 36.) Ylioppilastutkinnolla opintoihin hakevat ovat yleensä käyttäneet hyväkseen kaikki hakusijat. Ammatillisella pohjakoulutuksella puolestaan haetaan vain muutamaan tarkoin valittuun koulutukseen. Ylioppilastutkinnon omaavien suosimia aloja ovat kulttuuriala, hallinnon ja kaupan ala sekä sosiaali- ja terveysala. 91 % kaikista hakijoista on alle 25-vuotiaita. (Vuorinen, Mäkinen & Valkonen 2000: 23, 29–30.)

5 Opinnäytetyön toteuttaminen

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella Metropolia Ammattikorkeakoulun optometrian tutkinto-ohjelman kahta erilaista ja eri aikaan käytössä ollutta valintakoemenetelmää. Näiden pohjalta tarkasteltiin valintakoeprosessin muutoksesta johtuvia mahdollisia eroavaisuuksia hakijaprofiilien välillä sekä niistä aiheutuvia mahdollisia muutoksia optisen alan tulevaisuudessa. Työssä tarkasteltiin opiskelijoiden minäkuvaa, motivaatiota hakeutua optometrian tutkinto-ohjelmaan, sekä syitä miksi opintoihin hakeuduttiin. Lisäksi kartoitettiin vastaajien mielipiteitä valintakokeista. Tutkimuksen avulla saatiin tietoa siitä, minkälaisista valintakokeista hakijat pitävät ja mitä valintakokeiden osioita he pitävät tärkeinä. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää tulevaisuudessa esimerkiksi valintakokeiden suunnittelussa ja muokkaamisessa hakijaystävällisemmäksi.

Työssä hyödynnettiin määrällisen sekä laadullisen tutkimuksen menetelmiä. Teoriapohjan luomisessa käytettiin apuna valituille optometrian lehtoreille tehtyä haastattelua. Tutkimusaineisto kerättiin jakamalla sähköinen kyselylomake valituille opiskelijaryhmille. Kyselylomake lähetettiin koko kohde- eli perusjoukolle. Tutkimus tehtiin kokonaistutkimuksena, koska perusjoukko oli määrällisesti pieni. Kyselylomakkeen avulla pyrittiin saamaan vastaukset perusjoukon kaikilta pääsykokeilla opiskelemaan päässeiltä opiskelijoilta.

Tutkimuksesta rajattiin Oulun Ammattikorkeakoulun optometrian opiskelijat pois, koska tutkimus suoritettiin kokonaistutkimuksena Metropolia Ammattikorkeakoulussa. Oulun Ammattikorkeakoulun vanha alakohtainen valintakoe ei ollut vertailukelpoinen Metropolia Ammattikorkeakoulun valintakokeen kanssa. Perusjoukoksi valikoitui yhteensä neljä optometrian ryhmää eli molemmat vuosina 2019 ja 2020 aloittaneet ryhmät.

5.1 Tutkimusongelmat

Tutkimuksessa kartoitettiin optometrian tutkinto-ohjelman vuosina 2019 ja 2020 aloittaneiden opiskelijoiden minäkuvaa sekä motivaatiota hakeutua optometrian tutkinto-ohjelmaan. Lisäksi haluttiin selvittää optometrian opintoihin hakeutumisen syitä. Tutkimuksella haluttiin selvittää, onko valintakokeilla merkitystä alalle hakeutuessa, sekä

minkälaisena prosessina valintakokeet koettiin. Näin ollen seuraavat kysymykset muodostuivat tutkimusongelmiksi:

1. Onko eri valintakoemenetelmillä päässeillä opiskelijoilla eroja minäkuvassa ja motiiveissa hakeutua optometrian tutkinto-ohjelmaan?
2. Onko valintakoeprosessi muuttunut hakijaystävällisemmäksi?

Tutkimusongelmista haluttiin luoda tarkempia kysymyksiä jäsentämään eri teemoja yksityiskohtaisemmin. Tarkemmat kysymykset perustuivat teorian ja siitä syntyneen pohdinnan kautta muodostuneisiin olettamuksiin. Kysymysten avulla haluttiin muun muassa pohtia koetaanko uusi valintakoeprosessi hakijaystävällisempänä ja onko hakijaprofiileissa eroavaisuuksia. Tarkemmiksi kysymyksiksi muodostuivat:

- Onko suurin osa opiskelijoista alle 25-vuotiaita naisia, joilla on ylioppilastutkinto?
- Onko 2020 aloittaneilla ryhmillä optometrian tutkinto-ohjelma harvemmin ensimmäinen hakuvaihtoehto?
- Haetaanko uudella valintakokeella samanaikaisesti useammalle eri alalle?
- Ovatko uudella valintakokeella opiskelemaan päässeet opintojen aloitusajankohtana nuorempia?
- Haetaanko uudella valintakoeprosessilla opiskelemaan optometrian tutkinto-ohjelmaan enemmän sattuman kautta?
- Ovatko hakijat yhtä motivoituneita hakemaan useamman kerran opiskelemaan optometriaa ennen opintoihin valituksi tulemistä huolimatta läpikäydystä valintakoeprosessista?
- Arvioivatko vanhalla valintakoeprosessilla päässeet opiskelijat itselleen paremmat vuorovaikutustaidot?
- Koetaanko uusi valintakoeprosessi vähemmän raskaana ja stressaavana kuin vanha valintakoeprosessi?

- Antaako uusi valintakoeprosessi hakijalle vähemmän tietoa optisesta alasta kuin vanha valintakoeprosessi?
- Koetaanko uusi valintakoeprosessi hakijaystävällisemmäksi kuin vanha valintakoeprosessi?
- Pidetäänkö alakohtaisia valintakokeita tärkeinä?

5.2 Tutkimusmenetelmät ja aineiston hankinta

Opinnäytetyö suoritettiin määrällisen ja laadullisen tutkimuksen yhdistelmänä eli menetelmätriangulaationa. Lehtoreilta saatu tieto kerättiin laadullisen tutkimuksen menetelmin eli haastattelemalla heitä. Haastateltavina toimivat optometrian valintakokeista vastanneet lehtorit Johanna Valtanen ja Saija Flinkkilä. Laadullinen tutkimus valittiin tutkimusmenetelmäksi, koska haluttiin saada mahdollisimman paljon monipuolista tietoa optometrian alakohtaisista valintakokeista. Kyselytutkimuksella lehtoreilta ei olisi saatu yhtä monipuolisia vastauksia.

Haastattelurunko muodostettiin sen perusteella, minkälaista tietoa lehtoreilta haluttiin saada. Haastattelussa oli kolme teema, jotka olivat valintakokeiden rakenne, valintakokeiden merkitys ja hakijatyypit. Ryhmähaastattelu oli tarkoitus järjestää Metropolia Ammattikorkeakoulun Myllypuron kampuksen tiloissa. Ryhmähaastattelu järjestettiin COVID-19 pandemian aiheuttaman poikkeustilanteen vuoksi Microsoft Teamsin välityksellä. Lehtoreiden haastattelu pidettiin 30.4.2020. Haastattelu nauhoitettiin Teamsin omalla nauhoitus -ominaisuudella. Haastattelu jaettiin jälkikäteen kolmeen osaan, jotta litterointi olisi mahdollisimman tarkkaa ja nopeaa. Haastattelusta saatua tietoa käytettiin teoriapohjan luomiseen.

Opiskelijoilta saadun tiedon keräämiseen valikoitui määrällisen tutkimuksen tutkimusmenetelmiin kuuluva kyselylomake. Määrällinen tutkimus valittiin varsinaiseksi tutkimusmenetelmäksi, koska haluttiin saada mahdollisimman suuri otanta perusjoukosta. Kohdejoukko koostui ryhmistä SXE19K1, SXE19S1, SXE20K1 ja SXE20S1. Mahdollisimman suuren vastausprosentin saamiseksi, kyselylomake haluttiin jakaa tutkittaville paperisena versiona oppituntien aikana. COVID-19 pandemian aiheuttamien olosuhteiden pakosta, kyselylomake jaettiin tutkittaville sähköisesti e-lomakkeena optometrian opettajien välityksellä.

Kyselylomake muodostettiin kirjoitetun teoriaosuuden pohjalta. Kyselomake sisälsi suljettuja ja avoimia kysymyksiä, sekä suljettuja väittämiä. Kyselylomake koostui kolmesta eri osiosta. Ensimmäisessä osiossa kysyttiin opiskelijoiden taustatietoja, kuten ikää ja opiskeluiden aloitusajankohtaa. Toisessa osiossa esitettiin väittämiä koskien opiskelijoiden motiiveja ja minäkuvaa sekä erilaisia väittämiä valintakokeista. Lisäksi tutkittavilta kysyttiin alalle hakeutumiseen vaikuttaneita tekijöitä. Kolmas osio sisälsi kaksi vapaavalintaista avointa kysymystä. Avoimissa kysymyksissä kysyttiin vastaajien mielipiteitä valintakokeista. Aineisto kerättiin sähköisesti 18-28.8.2020. Kyselylomakkeeseen vastasi 70 henkilöä. E-lomakkeella saadut tulokset vietiin SPSS-ohjelmaan analysoitavaksi. Saaduista tuloksista muodostettiin taulukoita, joita analysoitiin kirjallisesti. Taustamuuttujista arvioitiin keskiarvo, moodi ja mediaani. Iästä arvoitiin myös keskihajonta.

Motiiveja ja minäkuvaa koskevat väittämät muodostettiin osittain Metropolia Ammattikorkeakoulun optometrian tutkinto-ohjelman esittelysivulta sekä optometrian valintakokeista vastaavien lehtoreiden haastattelusta saadun tiedon perusteella. Hakupäätökseen vaikuttavia tekijöitä mittaavat väittämät pohjaavat teoriaosuudessa esitelyihin koulutusvalintaan vaikuttaviin tekijöihin. Kysymysten muotoilussa käytettiin pohjana Jokisen ja Vilénin vuonna 2017 julkaisemaa opinnäytetyötä: Mikä ajaa optikoksi? Valintakokeita koskevilla väittämillä haettiin vastausta toiseen tutkimusongelmaan: Onko valintakoe muuttunut hakijaystävällisemmäksi? Kyselylomakkeessa kysyttiin myös tarkentavia avoimia kysymyksiä eli opiskelijoiden mielipiteitä valintakokeista ja valintakoeprosesseista.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan asteikolla 0–10, kuinka samaa mieltä he ovat esitetyn väittämän kanssa. Vastausvaihtoehdot määriteltiin seuraavasti: 0=täysin eri mieltä ja 10=täysin samaa mieltä. Kaikissa väittämissä käytettiin samaa asteikkoa. Väittämät ovat esitelty keskiarvoineen taulukoissa. Taulukot ovat jaettu kolmeen eri kategoriaan, jotka ovat motiivit ja minäkuva, hakupäätökseen vaikuttavat tekijät ja valintakokeet. R1 kertoo ryhmien 2019 vastauksien keskiarvon ja R2 ryhmien 2020 keskiarvon.

Sattuman todennäköisyydestä otoksen eroissa kertoo merkitsevyytaso. Tilastollisesta merkitsevyydestä käytetään raporteissa usein p-arvoa. Merkitsevyytasona on yleensä 0,05 (Heikkilä 2014: 135.) Myös tässä raportissa rajana käytettiin $p < 0,05$. Tilastollisesti merkittävät erot analysoitiin sanallisesti. Ryhmien välinen tilastollinen testaus tehtiin

käyttäen studentin t-testiä. T-testi on menetelmä, jota käytetään tilastoinnissa, kun verrataan kahden eri riippumattoman ryhmän keskiarvoa hypoteesin testaamiseksi (Heikkilä 2014:168; The Editors of Encyclopaedia Britannica 2020).

6 Tutkimustulokset

Kyselylomake jaettiin 98 opiskelijalle. Vastauksia saatiin yhteensä 70, joista pystyttiin hyödyntämään 65 vastausta. Vastaaajista viisi olivat todistusvalinnalla opiskelemaan päässeitä opiskelijoita. Heidän vastauksiaan ei huomioitu tässä tutkimuksessa, koska he eivät ole suorittaneet valintakoetta. Lopullinen otoskoko oli 65 (n=65) ja vastausprosentti 71,4 %.

Vastaukset jaettiin kahteen ryhmään opiskeluiden aloitusajankohdan mukaan. Ensimmäinen ryhmä koostui 33:sta vuonna 2019 koulun aloittaneesta opiskelijasta. Toinen ryhmä puolestaan koostui 32:sta vuonna 2020 koulun aloittaneesta opiskelijasta. Vertailtavat ryhmät olivat taustamuuttujiltaan samankaltaiset.

6.1 Taustamuuttujat

Molemmissa ryhmissä suurin osa opiskelijoista oli alle 25-vuotiaita. Ryhmässä kaksi alle 25-vuotiaita oli enemmän. Ensimmäisen ryhmään kuuluvien oppilaiden iän keskiarvo oli 25,12 vuotta ja toiseen ryhmään kuuluvien oppilaiden iän keskiarvo oli 23,5 vuotta.

Taulukko 1. Vertaileva taulukko ryhmittäin koskien oppilaiden ikää.

RYHMÄ	IÄN KESKIARVO	IÄN MEDIAANI	IÄN MOODI	KESKIHAJONTA	ALLE 25- VUOTIAIDEN OSUUS
R1: 2019	25,1	24	22	5,1	57,6 %
R2: 2020	23,5	22	21	5,4	72 %

Vastaajista suurin osa on naisia. Ryhmässä yksi naisia oli 81,8 % ja miehiä 12,1 %. 6,1 % valitsivat vaihtoehdon ”Muu / En halua kertoa”. Ryhmään kaksi kuuluvista 71,9 % oli naisia ja 28,1 % miehiä.

Molemmassa tutkimusryhmissä suurimmalla osalla oli pohjalla ylioppilastutkinto. Toisessa ryhmässä ylioppilastutkintoja oli pohjakoulutuksena enemmän kuin ryhmässä yksi. Ryhmässä yksi useammalla oli pohjakoulutuksenaan aiempi korkeakoulututkinto kuin ryhmässä kaksi. Ammatillisen ja jonkin muun tutkinnon osuus oli hieman suurempi ryhmässä kaksi kuin ryhmässä yksi. Muihin tutkintoihin luettiin esimerkiksi opistot sekä ulkomailla suoritettut tutkinnot.

Taulukko 2. Vertaileva taulukko koskien ryhmien pohjakoulutusta.

RYHMÄ	YLIOPPILASTUTKINTO	AMMATILLINEN TUTKINTO	AIEMPI KORKEAKOULUTUTKINTO	JOKIN MUU TUTKINTO
R1: 2019	69,7 %	9,1 %	18,2 %	3 %
R2: 2020	78,1 %	12,5 %	3,1 %	6,3 %

6.2 Minäkuva ja motivaatio hakeutua optometrian tutkinto-ohjelmaan

Ensimmäisenä varsinaisena tutkimuskohteena oli opiskelijoiden minäkuva sekä motivaatio hakeutua optometrian tutkinto-ohjelmaan. Minäkuva mittaavia väittämiä olivat väittämät 1–5. Motivaatiota mitattiin väittämillä 6–7, sekä kysymyksillä: ”Oletko hakenut opiskelemaan optometriaa aiemmin?”, ”Oliko optometria ensimmäinen hakuvaihtoehtosi?” ja ”Haitko opiskelemaan muutakin kuin optometriaa?”.

Molemmassa tutkimusryhmissä optometria oli suurimmalla osalla ensimmäinen hakuvaihtoehto. Ryhmässä yksi optometria oli useammin ensimmäinen hakuvaihtoehto kuin ryhmässä kaksi. Ryhmä kaksi oli hakeutunut optometrian lisäksi enemmän muillekin aloille.

Taulukko 3. Vertaileva taulukko koskien ryhmien hakuhistoriaa.

RYHMÄ	ON HAKENUT OPISKELEMAAN OPTOMETRIA AIEMMIN	OPTOMETRIA OLI ENSIMMÄINEN HAKUVAIHTOEHTO	HAKENUT OPISKELEMAAN MUUTAKIN KUIN OPTOMETRIA
R1: 2019	54,5 %	93,9 %	51,5 %
R2: 2020	40,6 %	78,1 %	75 %

Heiltä, jotka olivat hakeneet aiemmin opiskelemaan optometriaa, kysyttiin tarkentava lisäkysymys: ”Montako kertaa olet hakenut aiemmin?”. Ensimmäisestä ryhmästä kaikki vastasivat tarkentavaan kysymykseen, mutta saaduista vastauksista vain 94,4 % pystyttiin hyödyntämään. Suurin osa (72,2 %) oli hakenut opiskelemaan optometriaa vain kerran aiemmin ja loput (27,8 %) kahdesti tai useammin.

Myös ryhmältä kaksi kysyttiin tarkentava lisäkysymys: ”Montako kertaa olet hakenut aiemmin?”. Kysymykseen vastasi vain 92,3 % ryhmästä. 50 % eli puolet vastanneista oli hakenut ennen valituksi tulemistä opiskelemaan optometriaa kerran. Loput olivat hakeneet kahdesti tai useammin.

Taulukko 4. Motivaatiota ja minäkuvaa koskevat väittämät, vastausten tilastollinen merkitsevyys sekä vastausten keskiarvot ryhmittäin. Asteikossa 0=täysin eri mieltä ja 10=täysin samaa mieltä. Minäkuvaa mittaavia väittämiä ovat väittämät 1–5. Motivaatiota mitattiin väittämillä 6–7.

VÄITTÄMÄT	TILASTOLLINEN MERKITSEVYYS	KESKIARVOT
-----------	-------------------------------	------------

1. Minulla on hyvät vuorovaikutustaidot.	$p = \text{n.s.}$	R1: 8,42 R2: 8,69
2. Olen tarkka.	$p = \text{n.s.}$	R1: 7,82 R2: 7,41
3. Minulla on matemaattista ajattelukykyä.	$p = \text{n.s.}$	R1: 6,94 R2: 7,28
4. Kykenen itsenäiseen työskentelyyn.	$p = \text{n.s.}$	R1: 8,82 R2: 8,59
5. Kykenen vastuulliseen työskentelyyn.	$p = \text{n.s.}$	R1: 8,85 R2: 8,78
6. Koen optisen alan motivoivana.	$p = \text{n.s.}$	R1: 8,58 R2: 8,38
7. Hain opiskelemaan optometriaa, koska samalla valintakokeella pystyi hakemaan monelle eri alalle.	$p = 0,007$ $t = -2.78, df = 63$	R1: 0,27 R2: 2,13

Minäkuvaa kartoittaviin väittämiin molemmat ryhmät vastasivat olevansa melko samaa mieltä väittämän kanssa. Molemmat ryhmät kokivat olevansa myös melko samaa mieltä väittämän ”koen optisen alan motivoivana” kanssa.

Väitteessä ”Hain opiskelemaan optometriaa, koska samalla valintakokeella pystyi hakemaan monelle eri alalle” oli tilastollisesti merkitsevä ero ryhmien vastausten välillä. Ryhmään kaksi kuuluvista hakijoista useampi opiskelija haki opiskelemaan optometriaa, koska samalla valintakokeella pystyi hakemaan samanaikaisesti usealle eri alalle. Molemmat ryhmät olivat kuitenkin melko eri mieltä väittämän kanssa.

6.3 Hakupäätökseen vaikuttavat tekijät

Hakupäätökseen vaikuttavia tekijöitä mitattiin väittämillä 8–14. Ryhmien väittämiä koskevien vastausten välillä ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja.

Taulukko 5. Hakupäätökseen vaikuttavia tekijöitä koskevat väittämät, vastausten tilastollinen merkitsevyys sekä vastausten keskiarvot ryhmittäin. Asteikossa 0=täysin eri mieltä ja 10=täysin samaa mieltä.

VÄITTÄMÄT	TILASTOLLINEN MERKITSEVYYS	KESKIARVOT
8. Olen kiinnostunut optisesta alasta.	p= n.s.	R1: 8,73 R2: 8,75
9. Oppilaitoksen sijainti Helsingissä vaikutti hakupäätökseeni.	p= n.s.	R1: 5,73 R2: 7,03
10. Optisen alan työkokemus vaikutti hakupäätökseeni.	p= n.s.	R1: 1,48 R2: 1,47
11. Päädyin sattumalta hakemaan optometrian koulutukseen.	p= n.s.	R1: 2,76 R2: 3,81
12. Optometristin ammatti on mielestäni arvostettu.	p= n.s.	R1: 7,0 R2: 7,78
13. Optometristilla on mielestäni hyvä palkka valmistumisen jälkeen.	p= n.s.	R1: 7,27 R2: 7,38
14. Optometrian valintakoe on helppo, koska siihen ei tarvitse valmistautua.	p= n.s.	R1: 3,67 R2: 5,0

Koulutusvalintaan eniten vaikuttavia tekijöitä molemmilla ryhmillä olivat kiinnostus optisesta alasta, oppilaitoksen sijainti Helsingissä, optometristin työn arvostus ja optometristin hyvä palkka. Optisen alan työkokemus, sattumalta opintoihin hakeutuminen ja helppo valintakoe eivät puolestaan olleet vaikuttaneet kovin paljo koulutusvalintaan kummassakaan ryhmässä.

Tutkimustuloksissa ilmeni, että ryhmässä kaksi sattuma oli vaikuttanut hakeutumiseen hieman enemmän. Molemmat ryhmät kuitenkin kokivat, että sattumalla ei juurikaan ollut

merkitystä opiskelemaan hakeutuessa. Uusi sähköinen valintakoe koettiin helpommaksi, koska siihen ei tarvitse valmistautua etukäteen.

6.4 Valintakokeet

6.4.1 Valintakokeita koskevat väittämät

Vastaajien kokemuksia valintakoeprosessista mitattiin väittämällä 15–25. Väittämällä 26–34 mitattiin vastaajien kokemuksia valintakoetilanteesta.

Taulukko 6. Valintakokeita koskevat väittämät, vastausten tilastollinen merkitsevyys sekä vastausten keskiarvot ryhmittäin. Asteikossa 0=täysin eri mieltä ja 10=täysin samaa mieltä.

VÄITTÄMÄT	TILASTOLLINEN MERKITSEVYYS	KESKIARVOT
15. Pääsykoe oli vaikea.	p= n.s.	R1: 4,91 R2: 5,84
16. Pääsykoe avasi minulle optikon työnkuvaa.	p= 0,000 t=6,830, df=63	R1: 4,12 R2: 0,53
17. Valmistauduin pääsykokeisiin.	p=0,007 t= 2,776, df=63	R1: 6,15 R2: 3,56
18. Kertasin etukäteen äidinkieltä.	p= n.s.	R1: 1,82 R2: 1,16
19. Kertasin etukäteen matematiikkaa.	p= n.s.	R1: 5,48 R2: 5,00
20. Kertasin etukäteen englantia.	p= n.s.	R1: 2,52 R2: 2,25
21. Etsin tietoa optisesta alasta ennen pääsykokeita.	p= n.s.	R1: 4,58 R2: 5,13
22. Tiesin optisesta alasta jo entuudestaan.	p= n.s.	R1: 5,09 R2: 5,28

23. Koin pääsykoeprosessin raskaaksi.	p= n.s.	R1: 2,85 R2: 4,41
24. Koin pääsykoeprosessin hakijaystävälliseksi.	p= n.s.	R1: 6,45 R2: 5,34
25. Alakohtaiset pääsykokeet ovat tärkeitä.	p= 0,001 t=3,443, df=63	R1: 9,24 R2: 7,34

Vastaajille esitetystä väittämästä ”Pääsykoe avasi minulle optikon työnkuvaa” selvisi, että vanha valintakoe avasi hakijoille huomattavasti enemmän optikon työnkuvaa. Uusi valintakoe puolestaan ei ollut avannut työnkuvaa juuri ollenkaan.

Väittämässä ”Valmistauduin pääsykokeisiin” oli myös tilastollisesti merkitsevä ero. Kyseisestä väittämästä selvisi, että ryhmä yksi valmistautui valintakokeisiin huomattavasti enemmän, kuin ryhmä kaksi. Molemmat ryhmät kertasivat ennen valintakoetta jonkin verran matematiikkaa, mutta eivät juurikaan englantia tai äidinkieltä. Väittämässä koskien äidinkielen, matematiikan ja englannin kertausta ei ollut kuitenkaan tilastollisesti merkitseviä eroja ryhmien vastausten välillä.

Väittämässä 21–24 ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja. Tutkimustuloksien perusteella molemmat ryhmät pitivät alakohtaisia valintakokeita tärkeinä. Väittämässä ”Alakohtaiset pääsykokeet ovat tärkeitä” oli kuitenkin tilastollisesti merkitsevä ero ryhmien vastausten välillä, sillä ryhmä yksi oli lähes täysin samaa mieltä kyseisen väittämän kanssa.

Taulukko 7. Valintakoetilannetta koskevat väittämät, vastausten tilastollinen merkitsevyys sekä vastausten keskiarvot ryhmittäin. Asteikossa 0=täysin eri mieltä ja 10=täysin samaa mieltä.

VÄITTÄMÄT	TILASTOLLINEN MERKITSEVYYS	KESKIARVOT
26. Pääsykoetilanne oli mielestäni stressaava.	p= n.s.	R1: 5,48 R2: 6,34
27. Pääsykoetilanne oli mielestäni rento.	p= 0,026 t=2,285, df=63	R1: 5,27 R2: 3,78
28. Pääsykoetilanne oli mielestäni jännittävä.	p= n.s.	R1: 7,85 R2: 7,06

29. Pääsykoetilanne oli mielestäni mielenkiintoinen.	p= 0,024 t=2,306, df=63	R1: 7,15 R2: 5,88
30. Pääsykoetilanne oli mielestäni kiva.	p= 0,003 t=3,063, df=63	R1: 6,39 R2: 4,63
31. Pääsykoetilanne oli mielestäni raskas.	p= n.s.	R1: 4,67 R2: 4,41
32. Pääsykoetilanne oli mielestäni ajallisesti pitkä.	p= n.s.	R1: 3,27 R2: 3,34
33. Pääsykoetilanne oli mielestäni ajallisesti sopiva.	p= 0,01 t=2,652, df=63	R1: 7,39 R2: 5,72
34. Pääsykoetilanne oli mielestäni ajallisesti lyhyt.	p= n.s.	R1: 2,76 R2: 4,09

Ryhmä yksi piti valintakoetilannetta rennompana, mielenkiintoisempaan, kivampaan ja ajallisesti sopivampaan. Kyseisissä väittämässä oli tilastollisesti merkitsevä ero ryhmien vastausten välillä. Muissa valintakoetilannetta kartoittavissa väittämässä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa ryhmien vastausten välillä.

6.4.2 Valintakokeita koskevat avoimet kysymykset

Opiskelijoiden mielipiteitä valintakokeista haluttiin kartoittaa myös avointen kysymysten perusteella. Heiltä kysyttiin kaksi avointa kysymystä, joihin vastaaminen oli vapaaehtoista. Kysymykset olivat:

1. "Vapaa sana/mielipide pääsykokeista?"
2. "Jos olet käynyt molemmat pääsykoe prosessit läpi, kumman prosessin koit miellyttävämpänä ja miksi?"

Ensimmäisen avoimen kysymyksen vastausten perusteella kävi ilmi, että molemmissa valintakokeissa oli hyvät ja huonot puolensa. Uuden AMK-valintakokeen suorittaminen

sähköisesti koettiin hyvänä asiana. Uuden valintakokeen koettiin helpottavan niitä hakijoita, jotka hakeutuivat samanaikaisesti useammalle eri alalle. AMK-valintakoe puolestaan sai kritiikkiä siitä, että motivaatiota ja alalle soveltuvuutta ei testattu millään tavalla. Uudessa valintakokeessa tiettyihin osioihin käytettävissä ollut aika koettiin osioiden laajuuteen nähden liian lyhyenä, jolloin tiettyä osiota tehtäessä aika saattoi loppua kesken.

Vaikka AMK-valintakoe koettiin hakijaystävällisempänä, vastausten perusteella myös alakohtaisia pääsykokeita pidettiin silti tärkeinä. Niitä pidettiin tärkeinä juuri sen takia, että ne mittasivat hakijan motivaatiota ja alalle soveltuvuutta. Vanha valintakoeprosessi sai myös kritiikkiä osakseen. Soteli-esivalintakoe sai kritiikkiä pitkästä valmistautumisesta ja siitä, ettei esivalintakokeessa käsitelty alaan liittyviä aiheita. Alakohtainen valintakoe puolestaan sai kritiikkiä pitkästä valintakoepäivästä.

Toiseen kysymykseen saadut vastaukset puolsivat ensimmäisen kysymyksen vastauksia. Vastaajista suurin osa koki uuden valintakoeprosessin eli kaikille yhteisen sähköisen AMK-valintakokeen miellyttävämpänä prosessina. Erilaisia perusteluita minkä takia uusi valintakoeprosessi koettiin miellyttävämpänä, olivat esimerkiksi uuden valintakokeen kätevyys, yksinkertaisuus, vähäinen valmistautuminen ja hakijoiden tasavertaisuus.

Vaikka vanhaa valintakoeprosessia ei pidetty miellyttävämpänä vaihtoehtona, osa vastaajista piti sitä silti parempana valintatapana. Alakohtaisia valintakokeita pidettiin tärkeinä ja parempana sen takia, että niiden tarkoitus oli mitata hakijoiden soveltuvuutta alalle ja keskittyä enemmän alaan. Osa vastaajista koki, että alakohtaisiin valintakokeisiin kuuluneet haastattelut eivät olleet monille hakijoista miellyttäviä ja vaikuttivatkin siksi siihen, että AMK-valintakoetta pidettiin miellyttävämpänä ja tasavertaisempänä valintakoeprosessina.

7 Johtopäätökset

Opinnäytetyössä haluttiin selvittää, onko eri valintakoemenetelmillä päässeillä opiskelijoilla eroja minäkuvassa ja motiiveissa hakeutua optometrian tutkinto-ohjelmaan ja onko valintakoeprosessi muuttunut hakijaystävällisemmäksi. Vastauksia tarkasteltiin suhteessa tutkimuskysymyksiin ja niiden teemoista johdettuihin yksityiskohtaisempiin kysymyksiin. Tarkoituksena oli löytää mahdollisia eroavaisuuksia vuonna 2019 ja 2020 optometrian tutkinto-ohjelman aloittaneiden opiskelijoiden vastausten välillä. Tutkimustulosten mukaan eri valintakoemenetelmillä päässeillä opiskelijoilla ei juurikaan ollut eroja minäkuvassa. Minäkuva koskeviin väittämiin ryhmät vastasivat hyvin samankaltaisesti eikä tilastollisesti merkitseviä eroja ilmennyt. Molemmat ryhmät arvioivat olevansa hyvin samaa mieltä väittämän ”koen optisen alan motivoivana” kanssa. Erot ryhmien välillä ilmeni käsiteltäessä kysymyksiä koskien hakuhistoriaa. 2019 aloittaneilla ryhmällä optometria oli useammin ensimmäinen hakuvaihtoehto kuin 2020 aloittaneilla ryhmällä. Tästä voidaan päätellä, että vuonna 2019 aloittaneet ovat olleet hieman motivoituneempia saamaan juuri optometrian tutkinto-ohjelman opiskelupaikan. Tutkimustulokset osoittavat myös, että valintakoeprosessi on osittain muuttunut hakijaystävällisemmäksi.

Tyypillinen hakija optometrian opintoihin on alle 25-vuotias nainen, jolla on pohjalla ylioppilastutkinto. Optometria on ollut ensimmäinen hakuvaihtoehto ja opiskelupaikkaa on haettu enintään kaksi kertaa. Tarkasteltaessa kokonaiskuvaa, vastaajien hakijaprofiilissa ei ollut eroa ryhmien välillä.

Uuden valintakokeen yhtenä tarkoituksena on vähentää hakijoiden välivuosien määrää (Korkeakoulujen opiskelijavalinnat uudistetaan 2017; Opiskelijavalintauudistus n.d.). Tuloksien mukaan ryhmään kaksi kuuluneet opiskelijat eli vuonna 2020 aloittaneet olivat opintojen aloitusajankohtana nuorempia, joka kertoo välivuosien vähenemisestä. Molemmat ryhmät olivat melko samaa mieltä kaikkien minäkuva koskevien väittämien kanssa. Vastausten perusteella ei voida osoittaa, että alakohtaisilla valintakokeilla valituksi tulleet arvioisivat itselleen paremmat vuorovaikutustaidot. Toisin sanoen, molempiin ryhmiin kuuluvat opiskelijat kokivat omaavansa optisella alalla tarvittavat taidot. Lisäksi molemmat ryhmät kokivat optisen alan motivoivana.

Uuden sähköisen valintakokeen myötä useammalle eri alalle hakeutuminen samanaikaisesti helpottui. Tutkimustulokset osoittivat, että uudella valintakokeella

haettiin enemmän samanaikaisesti eri aloille kuin vanhalla valintakokeella. Tutkimustulokset vahvistivat myös oletuksen, että ryhmään kaksi kuuluneilla opiskelijoilla, optometrian tutkinto-ohjelma ei välttämättä ollut ensimmäinen hakuvaihtoehto.

Ryhmien vastausten välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja hakupäätökseen vaikuttavia tekijöitä koskevassa osuudessa. Mahdollisena pidettiin, että 2020 aloittaneet opiskelijat hakeutuivat optiselle alalle enemmän sattuman kautta kuin 2019 aloittaneet opiskelijat. Molemmat ryhmät kokivat, että sattumalla ei juurikaan ollut merkitystä opiskelemaan hakeutuessa. Tuloksista ilmeni, että ryhmässä kaksi sattuma oli vaikuttanut hakeutumiseen hieman enemmän, mutta ero ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevä.

Uuden valintakokeen tarkoituksena on myös vähentää kokeeseen valmistautumisen määrää (Korkeakoulujen opiskelijavalinnat uudistetaan 2017; Opiskelijavalintauudistus n.d.). Tutkimustulokset vahvistivat uuden valintakokeen tarkoituksen toteutumista siitä, että uusi valintakoe koettiin helpommaksi, koska siihen ei tarvitse valmistautua etukäteen. Väittämässä ”Valmistauduin pääsykokeisiin” oli myös tilastollisesti merkitsevä ero. Kyseisestä väittämästä selvisi, että ryhmä yksi valmistautui valintakokeisiin huomattavasti enemmän, kuin ryhmä kaksi. Molemmat ryhmät kertasivat ennen pääsykoetta jonkin verran matematiikkaa, mutta eivät juurikaan englantia tai äidinkieltä. Väittämissä koskien äidinkielen, matematiikan ja englannin kertausta ei ollut kuitenkaan tilastollisesti merkitseviä eroja ryhmien vastausten välillä.

Uuden sähköisen valintakokeen tarkoituksena on arvioida hakijoiden valmiuksia ja kyvykkyyttä ammattikorkeakouluopintoihin, eikä niinkään korkeakouluopintojen sisältöä (Opiskelijavalintauudistus n.d.). Alakohtaisten valintakokeiden tarkoituksena taas oli kartoittaa hakijan motivaatiota ja selvittää hakijan ymmärrystä millaiselle alalle hän oli hakeutumassa (Flinkkilä 2020; Valtanen 2020). Vastaajille esitettiinkin väittämä ”Pääsykoe avasi minulle optikon työnkuvaa”. Vastauksista selvisi, että vanha valintakoe oli avannut hakijoille huomattavasti enemmän optikon työnkuvaa, kun taas uusi valintakoe ei ollut avannut työnkuvaa lähes ollenkaan. Tutkimustulokset vahvistivat vanhan valintakoemallin tarkoituksen toteutumista siitä, että vanha alakohtainen valintakoe avasi optikon työnkuvaa uutta valintakoetta enemmän.

Uudistusten myötä opiskelijavalinnan on tarkoitus olla hakijaystävällisempi (Korkeakoulujen opiskelijavalinnat uudistetaan 2017; Opiskelijavalintauudistus n.d.). Tämän pohjalta muodostettiin toinen tutkimusongelma ”Onko pääsykoeprosessi muuttunut hakijaystävällisemmäksi?” sekä tehtiin olettaus, että uusi valintakoe olisi hakijaystävällisempi ja prosessina vähemmän raskas. Vastaajille esitettiin väittämiä koskien hakuprosessin hakijaystävällisyyttä. Tutkimustulosten perusteella vanha valintakoeprosessi koettiin silti hieman hakijaystävällisempänä ja vähemmän raskaana. Ryhmien vastausten välillä ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitseviä eroja. Ryhmä yksi piti valintakoetilannetta mielenkiintoisempana, jännittävämpänä ja kivampana kuin ryhmä kaksi. Ryhmä kaksi ei pitänyt valintakokeita ajallisesti yhtä sopivana kuin ryhmä yksi. Ryhmän kaksi kokemuksiin saattoi vaikuttaa COVID-19 pandemian aiheuttamat poikkeusajat.

Molempien ryhmien uskottiin pitävän alakohtaisia valintakokeita tärkeinä, koska niiden tarkoituksena oli kartoittaa hakijoiden soveltuvuutta kyseiselle alalle sekä luoda mielikuvaa optisesta alasta. Molemmat ryhmät olivat lähes samaa mieltä väittämän ”Alakohtaiset pääsykokeet ovat tärkeitä” kanssa. Tutkimustulosten perusteella ryhmä yksi piti alakohtaisia valintakokeita kuitenkin tärkeämpänä kuin ryhmä kaksi.

8 Pohdinta

Optometria on nykyään naisvaltainen ala, joka on huomattavissa sukupuolijakaumia tarkasteltaessa. Miespuolisten opiskelijoiden määrä on kuitenkin huomattavasti suurempi 2020 aloittaneiden keskuudessa verrattuna 2019 koulun aloittaneisiin. Tämä saattaa johtua siitä, että ammatteja ei välttämättä profiloita enää nykyään niin selkeästi sukupuolen mukaan kuin ennen. Uudella valintakokeella kouluun päässeet eivät ole tienneet, ketkä samassa tilassa valintakoetta suorittaneet ovat hakeneet millekin alalle. Heillä ei siis ole ollut minkäänlaista tietoa hakijoiden sukupuolijakaumasta.

Yleisin pohjakoulutus molemmissa ryhmissä oli ylioppilastutkinto. Tämä johtuneesi siitä, että ylioppilastutkinto on yleissivistävä, eikä anna opiskelijalle ammattitutkintoa. Ylioppilaat ovat myös usein opiskelusuuntautuneita ja jatkavat korkeamman asteen tutkintoon lukion jälkeen. Ryhmässä yksi huomattavasti useammalla oli pohjalla jo korkeamman asteen tutkinto kuin ryhmässä kaksi. Tämä korreloi suoraan vastaajien iän kanssa.

Tutkimustulokset osoittivat, että molemmat ryhmät olivat motivoituneita hakemaan optometrian tutkinto-ohjelmaan. Tämä näkyi myös väittämän ”Päädyin sattumalta hakemaan optometrian koulutukseen” vastauksissa, koska molemmat ryhmät olivat melko eri mieltä väittämän kanssa. Tämä voi osaksi tarkoittaa sitä, että opiskelijat olivat harkinneet tarkasti optometrian opintoihin hakeutumista. Ryhmässä kaksi eli vuonna 2020 aloittaneilla optometria oli kuitenkin ollut harvemmin ensimmäinen hakuvaihtoehto kuin ryhmässä yksi eli vuonna 2019 aloittaneilla. Tästä voidaan olettaa, että ensimmäisen ryhmän opiskelijat ovat hieman motivoituneempia hakemaan juuri tämän alan opiskelupaikkaa ja valmiimpia hakemaan uudestaan, jos opiskelupaikka ei ole auennut ensimmäisellä hakukerralla. Yhteishaussa hakijan tulee järjestää koulutukset mieluisuusjärjestykseen (Näin täytät korkeakoulujen yhteishaun hakulomakkeen n.d). Hakupäätökseen vaikuttavissa tekijöissä ei ollut juurikaan eroja, joka todennäköisesti johtuu hakijoiden samankaltaisuudesta. Hakijaprofiilin pysyessä samanlaisena voidaan olettaa, että myöskään hakupäätökseen vaikuttavat tekijät eivät eroa toisistaan merkittävästi.

Vanhalla valintakokeella opiskelemaan päässeet olivat hakeutuneet harvemmin samanaikaisesti muihin tutkinto-ohjelmiin. Tämä voi johtua siitä, että vanhalla valintakoe-prosessilla useammalle alalle hakeminen oli raskaampaa ja vaikeampaa,

koska jokaisella koulutuksella oli omat alakohtaiset valintakokeensa. Samalla alakohtaisella valintakokeella pystyi hakemaan pelkästään samaan valintakoeryhmään kuuluviin tutkinto-ohjelmiin. Useimmat valintakokeet saatettiin pitää samana päivänä, jolloin hakijan oli valittava kummalle alalle, hän haluaa enemmän. Koska ryhmä kaksi oli hakenut useammalle eri alalle samanaikaisesti, voidaan tehdä johtopäätös, että uusi valintakoe on helpottanut hakeutumista usealle eri alalle, joka todennäköisesti vähentää välivuosien määrää tulevaisuudessa.

Ryhmän yksi uskottiin arvioivan itselleen paremmat vuorovaikutustaidot, koska he osallistuivat alakohtaisiin valintakokeisiin, joissa heidän vuorovaikutustaitojaan arvioitiin alan lehtoreiden toimesta. Ryhmällä kaksi puolestaan ei ollut alakohtaista valintakoetta. Optikon työnkuva on menossa koko ajan kliinisempään ja moniammatillisempaan suuntaan, jolloin optikolta vaaditaan hyviä sosiaalisia taitoja. Toisaalta myymälässä työskentely vähenee ja optikon työnkuva keskittyy pääasiassa näöntutkimusten tekemiseen. Tämän perusteella pohdittiin, että uuden valintakokeen myötä alalle voisi mahdollisesti hakeutua enemmän henkilöitä, jotka eivät koe olevansa parhaimmillaan ryhmätilanteissa ja suoriutuvat paremmin itsenäisestä työskentelystä. Tutkimustulokset kuitenkin osoittivat, että ryhmien sosiaalisissa taidoissa ei ollut eroavaisuuksia. Muutoksista huolimatta, optiselle alalle hakeutuu hyvät vuorovaikutustaidot omaavia henkilöitä, vaikka valintakokeissa ei enää mitata sosiaalisia taitoja.

Tuloksissa kävi ilmi, että molemmat ryhmät olivat kerranneet etukäteen matematiikkaa, mutta eivät juurikaan äidinkieltä tai englantia. Tämä saattaa johtua siitä, että optikon työ edellyttää matemaattista ajattelukykyä ja koska matematiikkaa on helpompi kerrata kuin äidinkieltä tai englantia. Ryhmä yksi oli huomattavasti enemmän samaa mieltä väittämän ”valmistauduin pääsykokeisiin” kanssa kuin ryhmä kaksi. Tämä voi johtua Soteli-esivalintakokeen ennakkomateriaalien opiskelusta. Vastausten perusteella valintakoeuudistus on onnistunut vähentämään valintakokeeseen valmistautumisen tarvetta. Tämä on yksi valintakoeuudistuksen päätavoitteista (Korkeakoulujen opiskelijavalinnat uudistetaan 2017; Opiskelijavalintauudistus n.d.).

Alakohtaisten valintakokeiden oli tarkoitus myös estää mahdollisia keskeytyksiä, koska ei ole tiedetty mihin on hakemassa. Tulevaisuudessa on hyvin mahdollista, että opintojen keskeytyksiä tapahtuu aiempaa enemmän optometrian tutkinto-ohjelmassa, jos hakija ei ole itse perehtynyt optiseen alaan ennen hakupäätöstä. Molemmat ryhmät pitivät alakohtaisia valintakokeita tärkeinä, vaikka eivät itse olisikaan niissä käyneet. Avoimien

kysymysten vastauksista ilmeni, että alalle motivoitumisen ja soveltuvuuden testausta pidettiin tärkeinä. Sosiaali- ja terveysalat mielletään usein vastuullisiksi aloiksi ja työ on hyvin ihmisläheistä, jolloin alalle soveltuvuutta ja työstä motivoitumista pidetään tärkeänä. Osa uudemalla valintakokeella tulleista hakijoista kokivat, että persoonaa, motivaatiota tai alakohtaista kokemusta ei otettu huomioon alalle hakeutuessa. Riitti siis vain, että omasi riittävät kielelliset ja matemaattiset taidot. Molemmat ryhmistä pitivät alakohtaisia valintakokeita tärkeinä myös sen vuoksi, että optometristin työ on asiakaspalveluammatti, joka vaatii sosiaalisia taitoja.

Tutkimustuloksista voisi vetää johtopäätöksen, että molemmissa valintakoeprosesseissa oli omat hyvät ja huonot puolensa. Vanhassa valintakoeprosessissa kiitosta sai nimenomaan alakohtaisissa valintakokeissa olleet alalle soveltuvuuden ja motivaation arviointi. Uusi valintakoe taas keräsi kiitosta sähköisestä muodosta ja vaivattomuudesta. Tulevaisuudessa kannattaakin pohtia saisiko näitä kahta yhdistettyä niin, että AMK-valintakoe sisältäisi myös esimerkiksi motivaatioesseen, jonka esimerkiksi tutkintovastaava pisteyttäisi. Näin valintakoe säilyttäisi vaivattomuutensa, mutta se myös ottaisi huomioon hakijan persoonan.

8.1 Opinnäytetyön toteutuksen arviointi

Työn eteneminen oli yksi suurimmista haasteista opinnäytetyöprosessin aikana COVID-19 pandemian aiheuttamien poikkeusolojen vuoksi. Teoriaosuuden ja kyselylomakkeen oli tarkoitus olla valmiina kevään 2020 lopussa. Teoriaosuuden kirjoittaminen kuitenkin viivästyi, koska kirjastot olivat pitkään kiinni, joten tarvittavia kirjalähteitä ei saatu. Ilman valmiista teoriaa myöskään kyselylomaketta ei voitu saada täysin valmiiksi ajallaan. Alun perin kyselylomake oli tarkoitus jakaa ryhmille heti opintojen alettua syksyllä 2020, mutta teoriaosuuden kirjoittamisen viivästyttyä, myös kyselylomakkeiden jakamista jouduttiin siirtämään hieman eteenpäin. Tämä vaikutti siihen, ettei tulosten analysoinnille jäänyt niin paljon aikaa, kun olisi haluttu. Jos kyselylomakkeet olisi saatu jaettua alkuperäisen aikataulun mukaan, työmäärä olisi jakautunut tasaisemmin koko opinnäytetyön prosessin ajalle. Luultavasti työn analysoinnille ja viimeistelylle olisi jäänyt tällöin enemmän aikaa.

Poikkeusolojen vuoksi kyselylomaketta ei pystytty jakamaan oppitunneilla, kuten oli aluksi tarkoitus tehdä. Jos sähköinen e-lomake olisi voitu jakaa vastaajien oppituntien yhteydessä ja samalla esimerkiksi esiteltä lomaketta, olisi todennäköisesti saatu hieman

suurempi otanta. Poikkeusolojen vuoksi työn tekeminen kasvotusten oli myös hieman hankalaa. Työn tekeminen yhdessä Microsoft Teamsin avulla osoittautui kuitenkin erinomaiseksi vaihtoehdoksi, sillä tekijöiden aikataulut saatiin sovitettua näin paremmin yhteen. Tämä vaikutti positiivisesti työn etenemiseen ja siihen, että kaikki tekijät tekivät tasapuolisesti työtä eteenpäin.

Kaikki opinnäytetyön tekijät ovat saaneet koulupaikan vanhalla valintakoeprosesilla, joka toi omat haasteensa työn toteuttamiseen puolueettomasti. Ennakoasenteita oli puolesta ja vastaan, kun teoreettista keskustelua käytiin valintakoeprosesseista ja niiden vaikutuksesta kouluun hakeutumiseen. Haaste selätettiin kuitenkin onnistuneesti ja lopputuloksena on rehellinen ja puolueeton työ, joka vastaa tutkimusongelmiin. Aiheen rajaaminen onnistui hyvin, jonka ansiosta kyselylomake oli helppo muodostaa.

Kyselylomaketta mietittiin huolellisesti teoriaosuuden pohjalta niin, että se vastaisi mahdollisimman hyvin tutkimusongelmiin. Huolellisesta suunnittelusta huolimatta, jälkikäteen mietittynä muutamien kysymysten muotoilu olisi saattanut helpottaa tulosten analysointia ja vastauksien luotettavuutta. Esimerkiksi ikä olisi ollut hyvä kysyä opintojen aloitusajankohtana, eikä kyselylomakkeeseen vastaamisen ajankohtana. Tämä ymmärrettiin kuitenkin ottaa huomioon analyysia tehdessä. Aihetta käsitellään tarkemmin Tutkimuksen luotettavuus -kohdassa. Myös kysyttäessä aikaisempaa tutkintoa, olisi ollut hyvä tarkentaa kysymystä niin, että hakija varmasti ymmärtäisi valita korkeimman aikaisemman tutkinnon, joka hänellä oli.

Suurin osa tutkimustuloksista vastasi uskomuksia. Yllätyksenä tuli kuitenkin, kuinka pieniä eroja vertailtavien ryhmien välillä lopulta oli. Tämä voi esimerkiksi johtua siitä, että ryhmät tiesivät millaiselle alalle ovat hakemassa ja millaisia piirteitä optometristin työssä tarvitaan. Tässä työssä haluttiin pohtia myös, olisiko valintakokeiden muuttumisella mahdollisia vaikutuksia optiseen alaan. Valintakokeiden muuttuminen ei todennäköisesti vaikuta optiseen alaan, koska hakijaprofiilit olivat tulosten mukaan hyvin samanlaisia. Vaikutus optiseen alaan olisi ollut mahdollisesti nähtävissä, jos hakijaprofiilit olisivat poikenneet paljon toisistaan esimerkiksi minäkuvan osalta. Kuitenkin ryhmien välillä oli havaittavissa pieniä eroja. Esimerkiksi ryhmässä kaksi oli enemmän miehiä kuin ryhmässä yksi. Tämä saattaa tulevaisuudessa näkyä sukupuolijakauman tasoittumisena optisella alalla.

8.2 Tietosuoja opinnäytetyössä

1.1.2019 on asetettu voimaan uusi tietosuojalaki. Sen mukaan henkilötietoja saa käsitellä, jos käsittely on tarpeen esimerkiksi tieteellistä tutkimusta varten. (Tietosuojalaki 1050/2018 § 4, § 37.) Opiskelijoille teetetyissä kyselylomakkeissa ei kysytä mitään henkilötietoja. Tällä turvataan kyselyyn vastanneiden tietosuojaturva. Henkilötiedoiksi luokitellaan sellaiset tiedot, joista henkilö voidaan tunnistaa yhdistämällä toinen tieto johonkin yksittäiseen tietoon. Henkilötietoja ovat esimerkiksi nimi, puhelinnumero ja kotiosoite. (Mikä on henkilötieto? n.d.) Tässä opinnäytetyössä henkilötietojen käsittely ei ole olennaista tulosten analysoinnin kannalta, joten kyselylomakkeessa ei ole kysytty vastaajien henkilötietoja.

8.3 Tutkimusetiikka opinnäytetyössä

Tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut ohjeet koskien eettistä ennakoarvioita ja sen periaatteita. Eettinen ennakoarviointilausunto tarvitaan tutkimukseen, jossa esimerkiksi puututaan tutkittavan fyysiseen koskemattomuuteen, tutkimuksen toteuttaminen voi merkitä turvallisuusuhkaa tutkittavalle tai hänen läheisilleen tai tutkimus kohdistuu alle 15-vuotiaisiin ilman huoltajan suostumusta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019: 4, 16–17.) Opinnäytetyön kyselytutkimus ei sisällä Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimia asetelmia, joiden toteutuessa ennakoarviointi tulisi tehdä. Tämän vuoksi eettistä ennakoarviointilausuntoa ei siis tarvittu tässä opinnäytetyössä. Kyselytutkimuksessa korostetaan vastaamisen olevan vapaaehtoista sekä sitä, että vastaamisen voi halutessaan lopettaa missä kohdassa tahansa.

Metropolia Ammattikorkeakoululta haettiin tutkimuslupa, jotta tutkimus voitiin suorittaa opiskelijoille ja lehtoreita voitiin haastatella. Lehtoreiden nauhoitetusta ryhmähaastattelusta tehtiin kirjallinen koonti. Kyselyn vastaukset ja lehtoreiden nauhoitettu haastattelu olivat ainoastaan opinnäytetyön tekijöiden saatavilla. Aineisto tuhottiin asianmukaisesti opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

8.4 Opinnäytetyön luotettavuus

Tutkimuksen validiteetti tarkoittaa sitä, kuinka hyvin tutkimuksessa käytetty menetelmä mittaa sitä, mitä oli tarkoitus tutkia (Tietoa tilastoista n.d.). Huolellinen suunnittelu ja harkittu tiedonkeruumenetelmä varmistavat tutkimuksen validiutta (Heikkilä 2014: 11). Koska opinnäytetyössä haluttiin vertailla mahdollisimman tasaisesti kahta eri pääsykoemenetelmää optometrian tutkinto-ohjelman kannalta, perusjoukoksi rajautui neljä optometrian ryhmää. Kaksi ryhmää, jotka olivat päässeet opiskelemaan vanhalla Soteli-esivalintakokeella ja alakohtaisella valintakokeella, ja kaksi ryhmää uudella kaikille yhteisellä AMK-valintakokeella.

Tutkimus tehtiin kokonaistutkimuksena. Mahdollisimman suuren vastausprosentin saamiseksi kysely oli tarkoitus toteuttaa alun perin paperisella kyselylomakkeella. Vallitsevan COVID-19 pandemian vuoksi tiedonkeruumenetelmäksi valittiin sähköinen e-lomake. Vastausaika rajattiin kahteen viikkoon, jotta saataisiin mahdollisimman suuri vastausprosentti.

Suunnitteluvaiheessa muodostettiin kaksi tutkimusongelmaa, jonka perusteella kyselylomakkeet suunniteltiin huolellisesti niin, että tutkimus olisi mahdollisimman validi. Kyselylomakkeen väittämässä hyödynnettiin optometristin työtehtävien edellytyksiä, lehtoreiden haastattelua, valintakokeiden tavoitteita sekä opintoihin hakeutumisen syitä. Kyselylomakkeeseen luotiin myös avoimia kysymyksiä, jotta saatiin esiin tarkempia eroja opiskelijoiden näkemyksistä valintakokeita kohtaan. Lomaketta testattiin muutamalla opiskelijalla, jotka eivät kuuluneet tutkimusjoukkoon. Näin saatiin varmuus kyselylomakkeen toimivuudesta ja siitä, kuinka kauan vastausaika kuluu. Suurin osa lomakkeen kysymyksistä oli suljettuja kysymyksiä, jotka olivat lomakkeella pakollisia. Tällä poissuljettiin se, ettei vastaaja epähuomiossa jättänyt vastaamatta kysymyksiin.

Otoksen on oltava tarpeeksi suuri, jotta tutkimuksen vastaukset ovat tarpeeksi luotettavia. Tiedonkeruu, tulosten käsittely ja syöttäminen tulee olla huolellista. Reliaabeli tutkimus antaa tarkkoja vastauksia, jotka eivät ole sattumanvaraisia. Nämä kertovat myös osaltaan tutkimuksen luotettavuudesta (Heikkilä 2014: 12.) Sähköinen e-lomake osoittautui luultua paremmaksi tiedonkeruumenetelmäksi, koska vastausprosentti oli 71,4 %. Tämä oli riittävän suuri otos tutkimusta varten. Tutkimuksen reliabiliteettia pyrittiin vahvistamaan sillä, että tiedonkeruumenetelmäksi valikoitui sähköinen e-lomake, jonka vuoksi tuloksia ei tarvinnut syöttää käsin analyysissä

käytettyyn SPSS-ohjelmaan. Tämä vähensi mahdollisia virheiden määriä ja niiden vaikutuksia tutkimustuloksiin.

Kyselylomake olisi voitu jakaa useammallekin ryhmälle. Näin ei kuitenkaan tehty sen takia, että uudella valintakokeella kouluun päässeitä oli vain kaksi ryhmää toisin kuin vanhalla valintakokeella valittuja. Rajaamalla vastaajien määrää, tulosten analysointi oli vertailukelpoisempaa, koska keskenään vertailtavien ryhmien koot olivat lähes samat.

Tutkimustulokset osoittivat, että ryhmän yksi keski-ikä oli hieman korkeampi kuin ryhmän kaksi. Tutkittavilta kysyttiin heidän ikäänsä vastaushetkellä, eikä opintojen aloittamishetkellä. Tämä vääristi 2019 vuonna aloittaneiden ikää noin vuoden verran korkeammaksi. Tuloksista voitiin silti todeta, että vuonna 2020 aloittaneiden keski-ikä oli hieman matalampi kuin 2019 aloittaneiden.

2019 aloittaneista suuremmalla osalla vastaajista optometrian tutkinto-ohjelma oli ensimmäinen vaihtoehto. Se, että kaikki eivät vastanneet tarkentavaan kysymykseen ” kuinka monta kertaa ” vaikuttaa kuitenkin tulosten luotettavuuteen. Tulosten perusteella 2020 aloittaneet ovat olleet opintojen aloitus hetkellä nuorempia kuin 2019 aloittaneet. Tämä vaikuttaa tulokseen, jonka mukaan 2019 aloittaneet olivat hakeneet useammin optisen alan koulutukseen. Nuorempina opiskelupaikan saaneilla ei ole ollut edes mahdollisuutta hakea yhtä useasti opiskelemaan. Tämä saattaa vaikuttaa tulosten luotettavuuteen.

Kaiken kaikkiaan tutkimusta voidaan pitää melko luotettavana, sillä osa näistä ongelmista osattiin huomioida tutkimustuloksia analysoidessa.

8.5 Jatkotutkimusehdotukset

Jatkotutkimusehdotuksia keksittiin kaiken kaikkiaan kolme. Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista selvittää, kuinka paljon optometrian tutkinto-ohjelmassa keskeytysprosentti on muuttunut hakuprosessien muutosten myötä. Tätä pohdittiin jatkotutkimusehdotuksena, koska alakohtaisen valintakokeen oli tarkoitus kertoa, millaiselle alalla opiskelija on hakeutumassa ja näin ollen vähentää opintojen keskeytyksiä.

Toiseksi jatkotutkimusehdotukseksi pohdittiin hakijaprofiilien eroja optometrian tutkinto-ohjelmassa Metropolia Ammattikorkeakoulun ja Oulun Ammattikorkeakoulun välillä. Tässä opinnäytetyössä kartoitettiin ainoastaan Metropolia Ammattikorkeakoulun optometrian tutkinto-ohjelman hakijaprofiilia. Oulun Ammattikorkeakoulun optometrian tutkinto-ohjelmaa ei voitu tähän opinnäytetyöhön ottaa mukaan, koska alakohtaiset valintakokeet eivät olleet verrattavissa toisiinsa. Kaikille yhteisen amk-valintakokeen myötä molempien ammattikorkeakoulujen tutkinto-ohjelmissa käytetään samaa valintakoetta, joten hakijaprofiilien vertailu olisi mahdollista tulevissa opinnäytetyöissä.

Kolmantena jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista tietää, vaikuttaako sijainti siihen, hakeutuuko opiskelija optometrian tutkinto-ohjelmaan Oulun Ammattikorkeakouluun vai Metropolia Ammattikorkeakouluun. Opinnäytetyössä voisi kartoittaa, mitkä tekijät vaikuttavat juuri tiettyyn oppilaitokseen hakeutumiseen.

Lähteet

Ahola, Sakari & Nieminen, Minna 2003. Ammattikorkeakoulun paikka. Hakijännäkökulma suomalaisen ammattikorkeakoulujärjestelmään. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 60. Turku: Turun yliopisto.

AMK-valintakoe 2020. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa: <<https://www.metropolia.fi/fi/opiskelu-metropoliassa/hakeminen/muutokset-valintakokeisiin-2020>>. Luettu 20.8.2020.

AMK-valintakoe n.d. Ammattikorkeakouluun. Saatavana osoitteessa: <<https://www.ammattikorkeakouluun.fi/hakijalle/valintatavat/amk-valintakoe/#hakukohteet>>. Luettu 8.12.2019.

Ammattikorkeakoulujen valintaperustesuositus 2017. Opintopolku. Saatavana osoitteessa: <https://opintopolku.fi/wp/wp-content/uploads/2017/01/amk_2017_valintaperustesuositus_160117.pdf>. Luettu 15.9.2020.

Ammattikorkeakoulujen valintaperustesuositus 2019. Arene. Saatavana osoitteessa: <https://www.ammattikorkeakouluun.fi/wp-content/uploads/2019/10/Ammattikorkeakoulujen_valintaperustesuositus_syksy_2019-1.pdf>. Luettu 14.1.2020.

Ammattikorkeakoululaki 1368/2018. Annettu Helsingissä 28.12.2018. Saatavana osoitteessa: <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>>. Luettu 14.1.2020.

Ammattikorkeakoululaki 257/2015. Annettu Helsingissä 20.3.2015. Saatavana osoitteessa: <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>>. Luettu 14.1.2020.

Ammattikorkeakoululaki 932/2014. Annettu Helsingissä 14.11.2014. Saatavana osoitteessa: <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>>. Luettu 14.1.2020.

Brown, Duane & Brooks, Linda 1996. Introduction to Theories of Career Development and Choice: Origins, Evolution, and Current Efforts. Teoksessa Brown D & Brooks L (Toim.): Career Choice and Development. San Fransisco: Jossey-Bass. Sivut 1–30.

Ensikertalaiskiintiö n.d. Koulutuksen valinta. Opintopolku. Saatavana osoitteessa: <<https://opintopolku.fi/wp/valintojen-tuki/yhteishaku/korkeakoulujen-yhteishaku/ensikertalaiskiintio/>>. Luettu 6.3.2020.

Flinkkilä, Saija 2020. Optometrian tutkintovastaava. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Helsinki. Haastattelu 30.4.2020. Nauhoite tekijöiden hallussa.

Hanke 2020. Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämishanke 2017–2019. Saatavana osoitteessa: <<http://www.amk-opiskelijavalinnat.fi/>>. Luettu 18.3.2020.

Heikkilä, Tarja 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. Edita publishing Oy. Saatavana osoitteessa:
<<http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>>.
Luettu 3.12.2019.

Jokinen, Heidi ja Vilén Kia 2017. Mikä ajaa optikoksi? Kyselytutkimus kevään 2017 valintakokeisiin kutsutuille hakijoille. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala. Optometrian koulutusohjelma. Saatavana osoitteessa:
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/135439/Jokinen_Heidi_Vilen_Kia.pdf;jsessionid=6BB3E991C71E986ABDE132742DEA87CE?sequence=1>. Luettu 24.11.2019.

Kangasvieri 2020. Niina Murto, 34, työskentelee ammatissa, jossa kolme mieskollegaa on hyvä luku – katso, mitkä alat ovat muuttuneet naisvoittoisiksi. Yle Uutiset. Saatavana osoitteesta: <<https://yle.fi/uutiset/3-11181466>>. Luettu 5.4.2020.

Kevään 2020 AMK-valintakokeen 2. vaiheen kutsut 2020. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa: <<https://www.metropolia.fi/fi/amk-valintakoe-pisterajat-valintakokeen-2-vaiheeseen-kutsumista-varten>>. Luettu 20.8.2020.

Korkeakoulujen hakeneet ja paikan vastaanottaneet n.d. Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu. Excel-taulukko. Saatavana osoitteessa: <https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Haku%20ja%20valinta%20-%20korkeakoulu%20%20-%20live.xlsb>. Luettu 20.8.2020.

Korkeakoulujen opiskelijavalinnat uudistetaan 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavana osoitteessa: <https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/korkeakoulujen-opiskelijavalinnat-uudistetaan>. Luettu 14.1.2019.

Lerkanen, Jukka 1999. Ammattikorkeakoulun aloittavien opiskelijoiden koulutus- ja uravalinnan ongelmat. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Saatavana osoitteessa: <<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/10261>>. Luettu 17.3.2020.

Lerkanen, Jukka 2002. Koulutus- ja uravalinnan ongelmat. Koulutus- ja uravalinnan tavoitteen saavuttamista haittaavat ajatukset sekä niiden yhteys ammattikorkeakouluopintojen etenemiseen ja opiskelijoiden ohjaustarpeeseen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Metropolia Ammattikorkeakoulun tarina 2020. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa: <<https://www.metropolia.fi/tietoa-metropoliasta/metropolian-tarina/>>. Luettu: 18.09.2020.

Metropolia numeroina 2020. Metropolia Ammattikorkeakoulu – Osaamista ja oivallusta tulevaisuuden tekemiseen. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa: <<https://www.metropolia.fi/fi/metropoliasta>>. Luettu 18.9.2020.

Metropolian kampukset 2020. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa: <<https://www.metropolia.fi/tietoa-metropoliasta/kampukset/>>. Luettu 18.9.2020.

Metropolian koulutustarjonta 2020. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa: <<https://www.metropolia.fi/fi/opiskelu-metropoliassa/koulutustarjonta>>. Luettu 18.9.2020.

Metropolian strategia 2020. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa: <<https://www.metropolia.fi/tietoa-metropoliasta/strategia-2017-2020/>>. Luettu 13.1.2020.

Mikä on henkilötieto? n.d. Tietosuoja. Tietosuojavaltuutetun toimisto. Saatavana osoitteessa: <<https://tietosuoja.fi/mika-on-henkilotieto>>. Luettu 18.3.2020.

Näin täytät korkeakoulujen yhteishaun hakulomakkeen n.d. Koulutuksen valinta. Opintopolku. Saatavana osoitteessa: <<https://opintopolku.fi/wp/valintojen-tuki/yhteishaku/korkeakoulujen-yhteishaku/nain-taytat-hakulomakkeen/>>. Luettu 30.10.2020.

Oksanen, Miia 2014. Millä perusteella peruskoulun päättävät nuoret tekevät koulutusvalintansa. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Saatavana osoitteessa: <<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/43945/URN:NBN:fi:ju%20u-201408052286.pdf?sequence=1>>. Luettu 29.3.2020.

Opiskelijavalintauudistus n.d. Ammattikorkeakouluun. Saatavana osoitteessa: <<https://www.ammattikorkeakouluun.fi/opiskelijavalintauudistus/>>. Luettu 3.12.2019.

Optometria n.d. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa: <<https://www.metropolia.fi/haku/koulutustarjonta-nuoret-sosiaali-ja-terveysala/optometria/>>. Luettu 13.1.2020.

Optometrian opetussuunnitelma 2019. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa: <<http://opinto-opas.metropolia.fi/fi/88094/fi/70309/SXE19S1/year/2019>>. Luettu 13.1.2020.

Rautio, Marjatta 2020. Ammattikorkeakoulujen pääsykokeessa ongelmia – yli tuhat hakijaa teki puutteellisen kokeen. Hakijat saavat hyvitykseksi pisteet, joihin he ylsivät ensimmäisen kokeen vastaavassa osiossa. Artikkel. Yle. Saatavana osoitteessa: <<https://yle.fi/uutiset/3-11417542>>. Luettu 18.9.2020.

Sosiaali-, terveys-, liikunta- ja kauneusalan esivalintakoe 2019. Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy ja Eduix Oy. Saatavana osoitteessa: <<soteli.metropolia.fi/indexi.html>>. Luettu 29.1.2020.

The Editors of Encyclopaedia Britannica 2020. Student's t-test. Encyclopaedia Britannica. Päivitetty 27.5.2020. Saatavana osoitteesta: <<https://www.britannica.com/science/Students-t-test>>. Luettu 14.9.2020.

Tietoa tilastoista n.d. Käsitteet. Tilastokeskus. Saatavana osoitteesta: <<https://www.stat.fi/meta/kas/validiteetti.html>>. Luettu 12.9.2020.

Tietosuojalaki 1050/2018. Annettu Helsingissä 5.12.2018. Saatavana osoitteessa: <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050#L2P4>>. Luettu 18.3.2020.

Tilastokeskus 2019. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus lisääntyi yhä. Tilastot. Saatavana osoitteessa: <http://tilastokeskus.fi/til/akop/2018/akop_2018_2019-04-17_tie_001_fi.html>. Luettu 5.4.2020.

Todistusvalinta. n.d. Ammatikorkeakouluun. Saatavana osoitteessa: <<https://www.ammattikorkeakouluun.fi/hakijalle/valintatavat/todistusvalinta/>>. Luettu 17.3.2020.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Saatavana osoitteessa: <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf>. Luettu 23.3.2020.

Valtanen, Johanna 2020. Optometrian lehtori. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Helsinki. Haastattelu 30.4.2020. Nauhoite tekijöiden hallussa.

Vuorinen, Päivi, Mäkinen, Raimo & Valkonen Sakari 2000. Keitä opiskelijoiksi ammattikorkeakouluun? Ammattikorkeakouluun hakeutumisen ja opiskelijavalinnan tulos. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Yli-Koski, Johanna 2004. "Aika moni asia on vaikuttanut mutta lopullinen päätös on oma!" Keskiasteen koulutuspaikan valinta yhdeksäsluokkalaisten kertomana. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen laitos. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/8875/URN_NBN_fi_jyu-200524.pdf?sequence=1>. Luettu 29.3.2020.

10. Väittämiä pääsykokeista

	0=täysin eri mieltä	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10=täysin samaa mieltä
* Pääsykoe oli vaikea	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Pääsykoe avasi minulle optikon työnkuvaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Valmistauduin pääsykokeisiin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Kertasin etukäteen äidinkieltä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Kertasin etukäteen matematiikkaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Kertasin etukäteen englantia	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Etsin tietoa optisesta alasta ennen pääsykokeita	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Tiesin optisesta alasta jo entuudestaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Koin pääsykoeprosessin raskaaksi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Koin pääsykoeprosessin hakijaystävälliseksi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Alakohtaiset pääsykokeet ovat tärkeitä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

11. Pääsykoetilanne oli mielestäni...

	0=täysin eri mieltä	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10=täysin samaa mieltä
* Stressaava	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Rento	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Jännittävä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Mielenkiintoinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Kiva	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Raskas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Ajallisesti pitkä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Ajallisesti sopiva	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Ajallisesti lyhyt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Avoin

12. Vapaa sana/miellipide
pääsykokeista?
13. Jos olet käynyt
molemmat
pääsykoeprosessit läpi,
kumman prosessin koit
miellyttävämpänä ja miksi?

Tietojen lähetykset

Tallenna

Kiitos vastauksestasi!